

«Πόθοι κάτω από τις λεύκες» του Ευγένιου

«**Ε**να σπίτι, τέσσερα δωμάτια, όλα είναι ανοικτά, οι τοίχοι ανύπαρκτοι για το θεατή, υπαρκτοί για τον ηθοποιό. Το ξύλο άβαφτο, άχρωμο, στεγνό, ωμό».

Δανείστηκα το σημείωμα του σκηνογράφου Λάκη Γενεθλή, επειδή η αυστηρή λιτότητά του, όπως και του ίδιου του σκηνικού άπτεται του κειμένου του Ευγένιου Ο'Νηλ. Ο Γενεθλής έχει φτιάξει στη σκηνή ένα σπίτι στέρεο, γερό, με περήφανα ανοικτή κατασκευή από ξύλο φυσικό, υγιές, που αποπνέει φρεσκάδα, μονιμότητα, αντικειμενικότητα. Ξύλινο έργο από ανθρώπινα χέρια καταμεσής του θεότευκτου πέτρινου κόσμου, του κτήματος του Εφραίμ Κάμποτ. Η αισθητική της σκηνογραφίας του Γενεθλή εναρμονίζεται με τις αισθητικές σταθερές που ορίζουν το έργο του

Σκηνοθεσία:
Μόνικα Βασιλείου
Σκηνικά-Κοστούμια:
Λάκης Γενεθλής
Μουσική:
Δώρος Γεωργιάδης
Παίζουν:
Μανώλης Μιχαηλίδης,
Μόνικα Μελέκη,
Γρηγόρης
Τουμασάτος,
Άντρος Κρητικός,
Θανάσης
Δρακόπουλος

Ο'Νηλ-διαχρονικότητα, δωρικότητα, «παραβολικότητα». Άτεχνος ανεολογισμός και χρήζει εξήγησης. Όπως σε μια θρησκευτική παραβολή στους «Πόθους κάτω από τις λεύκες», ο αυστηρός, σχεδόν αμείληκτος ηθικός διδασκισμός αποτελεί το σκελετό του απλού, αλλά μεγαλειώδους, του γραμμικού αλλά και έντεχνου μύθου. Οι αισθητικές και ιδεολογικές πηγές του έργου του Ο'Νηλ βρίσκονται στην Παλαιά Διαθήκη. Μερικά «κοιτάσματα» του θρησκευτικού προτύπου είναι στην επιφάνεια του κειμένου (όπως οι δανεισμοί από το «Άσμα ασμάτων»). Άλλες αναφορές βρίσκονται πιο βαθιά στη δομή του έργου. Οι σχέσεις μεταξύ των πέντε προσώπων, όπως και οι σχέσεις της τριάδας των πρωταγωνιστών με το Θεό είναι βαρυσήμαντες, βιβλικές. Τα πα-

Ο'Νηλ από το Θέατρο Σκάλα

ραδείγματα πολλά: η εξαγορά του μεριδίου των μεγαλύτερων αδελφών από τον Ίμπεν σχετίζεται με τα έναντι πινάκίου φακής πρωτοτόκια, οι δύο γυναίκες του Εφραίμ με τα διαφορετικά στο χαρακτήρα παιδιά τους, θυμίζουν τη Λία και τη Ραχήλ, η συκοφαντία της Άμπη - τη γυναίκα του Πετεφρή, έντονο ακούγεται το μοτίβο των εντολών και της παραβίασής των («Τίμα τον πατέρα σου...») και πολλά άλλα.

Μου φαίνεται στα έργα όπου η υπόθεση έχει διαστάσεις μύθου, το πιο επικίνδυνο για το σκηνοθέτη και τους ηθοποιούς είναι να παίζουν τα λόγια, την κειμενική επιφάνεια. Τα βαθιά υπόγεια ρεύματα του έργου πρέπει να αποτελούν κατευθυντήριες γραμμές για κάθε σκηνική κίνηση, λόγο, συμπεριφορά. Ο σκηνοθέτης σαν ραβδοσκόπος

πρέπει να αποκαλύψει αυτές τις καθοριστικές φλέβες.

Στο πρόγραμμα της παράστασης το Θέατρο «Σκάλα» διατυπώνει τις δικές του θέσεις για το θέατρο γενικώς και δίνει ορισμό σε έννοιες, όπως «το έργο», «ο σκηνοθέτης», «ο ηθοποιός», «ο κριτικός». Σε σχέση με τον τελευταίο ορισμό, νιώθω ότι πέφτω στην κατηγορία εκείνων «που έχουν στόχο την επιβολή κάποιων προσωπικών απόψεων». Σύμφωνα, λοιπόν, μ' αυτές θεωρώ πως η παράσταση του «Σκάλα» περιόρισε τις διαστάσεις του έργου του Ο'Νηλ. Οι μορφές έχουν ελαφρύνει και μερικές φορές η αισθητική του αμερικάνικου «country» επισκίαζε το αυστηρό ύφος του Ο'Νηλ. Η σκηνοθέτις Μόνικα Βασιλείου έθεσε μπροστά στους ηθο-

ποιούς, ως βασικό ζητούμενο, τη σύγκρουση του κάθε ήρωα με τον εαυτό του και με το φανταστικό κόσμο που δημιουργείται γύρω από τον κόσμο το συνειδητό. Δηλαδή ως εξερευνόμενο πεδίο προτάθηκε η ατομική ψυχολογία, προσωπικά κίνητρα, όνειρα και φαντασιώσεις. Αλλά το βάθος της παραβολής έμεινε ανεκμετάλλευτο. Μέσα στα συγκεκριμένα σκηνοθετικά όρια η απόδοση όλων των ηθοποιών ήταν πειστική, γεμάτη, χωρίς παραφωνίες. Συνεχίζω όμως, να πιστεύω ότι η ποιητική του Ο'Νηλ εννοεί άλλο κώδικα σκηνικής συμπεριφοράς και τα κριτήρια πρέπει να περιλαμβάνουν λέξεις όπως «βάρος» και «βάθος».

Μόνικα Βασιλείου